

УДК 811.161.2'25'367.623(045)

DOI <https://doi.org/10.24919/2663-6042.11.2019.175430>

ПРИКМЕТНИКИ З КОМПОНЕНТАМИ **-ВИДНИЙ, -ПОДІБНИЙ** В УКРАЇНСЬКІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДНОМУ СЛОВНИКАРСТВІ

Приймак Д. М.

Київський національний лінгвістичний університет

Сучасні українські термінологічні системи пересичені невластивими лексико-синтаксичними елементами, штучно насаджуваними від 1930-х років з метою асимілювання української мови до російської. Одним із прикладів такої непитомої термінології є складні прикметники з другою основою **-видний, -подібний** на асоціативне позначення ознаки об'єкта, скальковані з російської моделі (**-видный, -образный**).

Виконане в статті дослідження українських словників, виданих до 1933 р., засвідчує, що традиційними для українського словотвору у функції визначення схожості предметів є суфіксальні прикметники на **-аст(ий)/-яст(ий), -ат(ий)/-ят(ий), -уват(ий)/-юват(ий), -ист(ий)/-іст(ий)**. Попри аргументи деяких дослідників щодо семантичної непрозорості таких лексем і їх непристосованості до наукового вжитку, історичні джерела демонструють домінування згаданих лексичних одиниць в українській термінології до початку доби активних мовних репресій. Використання суфіксальної моделі може бути продуктивне й у формуванні складних слів, термінологічних словосполучень.

Як і в одномовній академічній літературі, у перекладному словникарстві поширене використання скалькованих з російської мови термінів. Опрацьовуючи такі слова, лексикограф може обрати одну з двох альтернатив: або й надалі послуговуватися непитомими словотворчими компонентами, або ж відновлювати автентичні підходи до термінотворення. Істотний ризик другого підходу полягає в тому, що оригінальна термінологія в перекладних словниках іноді ускладнює сприйняття змісту для пересічних користувачів.

Наявність онлайн-словників сприяє можливостям реконструювання питомої термінології. Завдяки відсутності обмежень щодо обсягу тексту словникар має змогу наводити необхідні уваги й надавати посилання на докладну інформацію, обґрунтовуючи повернення в обіг оригінальних термінів і, таким чином, спрощуючи їх якісне інтегрування до практичного вжитку.

Ключові слова: складні прикметники, суфіксальний спосіб, українська термінологія, термінотворення, кальки, словникарство.

Przymak D. M. Adjectives with the Components -видний, -подібний in Ukrainian Terminology and Bilingual Lexicography. The contemporary Ukrainian terminological systems are penetrated with uncharacteristic lexical and syntactic units imposed artificially in the course of forced submission to the Russian language since the 1930s. An example of such unnatural terms is compound adjectives with the second components **-видний** or **-подібний** for denoting resemblance formed under the Russian model (**-видный, -образный**).

Based on the analysis of Ukrainian dictionaries published before 1933 performed within this research, it can be affirmed that the traditional Ukrainian model is based on suffixal adjectives in **-аст(ий)/-яст(ий), -ат(ий)/-ят(ий), -уват(ий)/-юват(ий), -ист(ий)/-іст(ий)**. While some researchers claim such lexemes to be semantically non-transparent and thus not adapted for scientific environments, historical sources testify that they used to be the predominant option before the start of terminological repressions.

In bilingual lexicography, the use of Russian calques is common, which is mainly due to the wide spreading of such terms in scientific literature. Therefore, lexicographers face two main alternatives when working with these units in translations: either to preserve the extrinsic models or to restore the authentic terminological approaches. The main issue associated with the latter is that the presentation of original words in bilingual dictionaries might complicate the use of necessary terms by ordinary users.

With the availability of online dictionaries, the reconstruction of traditional terminology can become more effective. Thanks to the abolition of space and volume limits, lexicographers can provide the required notes and explanatory links in order to justify their use of genuine terms instead of calques, thus not only offering original terminology but also contributing to its spreading and integration into practical usage.

Key words: compound adjectives, suffixal formation, calques, Ukrainian terminology, lexicography.

Формулювання проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Сучасна українська наукова термінологія розвивається за умов домінування непитомих лексико-синтаксичних моделей, запроваджуваних централізовано від 1930-х років. Спроби дослідників щодо уніфікування термінологічних систем на базі питомих засад української

мови мають здебільшого спорадичний характер, а впроваджені на такому ґрунті державні стандарти часто ігноруються в літературі, у словниках, законодавчих актах тощо. Брак уніфікованості негативно впливає на українську мову загалом і відчувається зокрема в перекладній лексикографічній роботі. Укладачі словникових видань часто тільки поширю-

ють непитомі елементи, одним з яких є словотвірні кальки – прикметники з компонентами *-видний, -подібний*, які превалюють у науковій номенклатурі на позначення подібності одного об'єкта до іншого. Водночас реконструювання питомої лексики в словникарстві без вироблення комплексного обґрунтованого підходу може спричиняти низку проблем, пов'язаних із правильним уживанням автентичних термінологічних моделей та їх поверненням в обіг.

Актуальність дослідження полягає в необхідності виявлення можливостей уніфікування української термінології на базі питомих моделей та вироблення єдиного підходу щодо правильного представлення таких термінів у перекладних словниках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тему існування в українській мові складних прикметників із другою основою *-подібний, -видний* та їхнього конкурування з лексемами, утвореними суфіксальним способом, висвітлено в працях Л. П. Кислюк [1], Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловської та Л. П. Кислюк [2], О. І. Южакової [5] і низки інших науковців. Дослідники фокусують свою увагу на окресленні особливих рис словотвірних кальок, аналізі їхнього походження та особливостей функціонування в українських термінологічних системах. Проте такі дослідження не виявляють можливостей реконструювання питомих суфіксальних форм в українській мові, а з-поміж іншого в українській лексикографії, здебільшого наголошуючи зінтегрованість скалькованих форм до мовної системи та їхню усталеність. У цій статті буде досліджено, чому і як можна відновлювати й повертати в обіг питому модель творення розглядуваних прикметників, а також запропоновано якісний підхід до представлення такої автентичної термінології в перекладних словниках.

Формулювання мети і завдань статті. Мета статті – показати можливості реконструювання питомої української термінології та зробити спробу систематизації її в перекладних словниках. **Завдання** статті: проаналізувати поточний стан використання прикметників із другою основою на *-видний, -подібний* в українській термінології; виявити сучасні й історичні позиції відповідних прикметників, утворених за суфіксальною моделлю; випрацювати рекомендації щодо практичного відновлення питомих термінів замість скалькованих; запропонувати якісний підхід до представлення такої оригінальної термінології в перекладних словниках

Виклад основного матеріалу дослідження. Л. П. Кислюк зазначає, що сьогодні в українській науковій термінології простежується домінування утворених основоскладанням прикметників з компонентами *-видний, -подібний* на асоціативне позначення ознаки об'єкта [1, 211]. За вагому перевагу таких складних прикметників в українській термінології науковець вважає їхню семантичну прозорість та уникнення надлишковості в номінуванні, що особливо важливо для досягнення чіткості та недвозначності в науково-технічній номенклатурі [1, 212].

Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська та Л. П. Кислюк визнають, що прикметники на *-видний, -подібний* є скальковані з відповідних російських складних прикметників на *-видный, -образный* та ввійшли до

складу українських термінологічних систем лише від 1930-х років – унаслідок процесів штучного асимілювання української мови до російської. У джерелах, що передують цьому періодові, на номінування об'єктів за асоціативними ознаками уживають здебільшого українські прості прикметники із суфіксами *-аст(ий)/-яст(ий), -ат(ий)/-ят(ий), -уват(ий)/-юват(ий), -ист(ий)/-іст(ий)* [2, 63].

За приклади непитомих складних прикметників на *-видний, -подібний* Л. П. Кислюк наводить: *грибовидний, зубовидний, корковидний, листовидний, раковидний, стріловидний, чашовидний; дугоподібний, зерноподібний, ниркоподібний, променеподібний, хвилеподібний, човноподібний* [1, 211].

На думку О. І. Южакової, терміни з другою основою *-видний, -подібний* сьогодні є найпродуктивнішими в системі творення прикметників, що позначають вияв подібності за зовнішньою ознакою, і тому не доцільно викорінювати такі моделі з української термінології. Водночас дослідниця висловлює вагання щодо відновлення в сучасній термінології автентичних українських суфіксальних номінацій, проте визнаючи їх за «питомі». Словотвірну здатність суфіксів у творенні подібних прикметників О. І. Южакова розглядає як невисоку [5, 40–41].

Аналогічні позиції обстоюють і Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська та Л. П. Кислюк: «композиції завдяки своїй прозорій внутрішній формі виражають лише значення подібності об'єкту, названому їхньою першою, іменниковою, основою, усуваючи в такий спосіб небажану, особливо в термінології, багатозначність» [2, 68]. Дослідниця також наголошують той факт, що складні прикметники з другою основою *-видний, -подібний* широко зафіксовані в тлумачних і спеціальних словниках, тим часом як суфіксальні прикметники часто або відсутні загалом, або подані в межах експериментальних досліджень. Так, наприклад, сучасні словники не реєструють суфіксальних відповідників для термінів на зразок *зебувидний, грушовидний, мигдалевидний; банеподібний, грушоподібний, іксоподібний, конусоподібний, мигдалеподібний* тощо [2, 67–68]. О. І. Южакова підкреслює, що, з-поміж іншого, унаслідок дії цих чинників суфіксальна модель творення прикметників на позначення подібності одного предмета до іншого в українській термінології перебуває на периферії [5, 40].

Отже, у згаданих працях, попри визнання не властивого українській мові характеру композитів з компонентами *-видний, -подібний*, автори розглядають такі скальковані словотвірні моделі як усталені, а тому не вважають за доцільне спрямовувати термінологічну роботу на їх викорінення.

Проте слід спинитися на історичному аспекті упровадження в українських термінологічних системах згаданих мовних одиниць. У таблиці 1 нижче наведено статистичну інформацію щодо представленості українських прикметників, утворених основоскладанням і суфіксальним способом, як відповідників російських прикметників на *-видный, -образный* у словниках, виданих до запровадження фактичних термінологічних репресій 1933 року. Як видно з таблиці, в оригінальній

українській термінології до 1933 р. цілковито домінують суфіксальні прикметники. Більшість проаналізованих словників складних прикметників на *-видний*, *-подібний* не фіксують загалом. У словнику технічної термінології І. М. Шелудька, Т. Ф. Садовського усі 8 реєстрових прикметників з компонентом *-подібний* уживаються на позначення схожості зовнішньої форми з певною літерою: *V-подібний*, *G-подібний*, *P-подібний*, *S-подібний* тощо; до того ж у низці термінів також подаються суфіксальні відповідники: *перекрій коробчас-*

тий (замість *P-подібний*), *зуб подвійний* (замість *M-подібний*) тощо. У Російсько-українському академічному словнику (РУАС) за ред. А. Ю. Кримського, С. О. Єфремова прикметники на *-видний*, *-подібний* трапляються лише по одному разу; також зареєстровано більш як 15 українських відповідників із другою основою *-видий*. Усі такі моделі в словнику перебувають на периферії. Натомість кількість надаваних українських суфіксальних відповідників перевищує сукупне число російських реєстрових одиниць на *-видний*, *-образний*.

Таблиця 1

Представленість різних типів українських прикметників на позначення подібності за асоціативною ознакою в українських словниках до 1933 р.

	Грінченко (1907–1909) [6]	РУАС Кримського, Єфремова (1924–1933) [8]	Шелудько, Садовський (1928) [10]	Якубські (1928) [12]	Трихвиль, Зубков (1930) [9]	Шелудько, Василенко (1931) [11]
Російські складні прикметники з другою основою <i>-видний</i>, <i>-образний</i>*						
<i>-видний</i>	7	100	38	3	4	7
<i>-образний</i>	25	104	125	12	16	33
Українські відповідники*						
<i>-видний</i>	0	1	0	0	0	0
<i>-подібний</i>	0	1	8	0	0	1
суфіксальні	35	233	139	15	23	36

* За кількістю неповторюваних реєстрових одиниць у відповідному словнику; підрахунки можуть мати неістотні похибки.

Проаналізувавши вміст зазначених словників, можна навести приклади питомих українських суфіксальних відповідників, які такі видання фіксують для російських складних прикметників. Наприклад, РУАС за ред. А. Ю. Кримського, С. О. Єфремова наводить переклади: *змеєвидний* – *зміястий*, *зміюватий*; *кишковидний* – *кишкуватий*; *камбаловидний* – *камбулуватий*; *колосовидний* – *колосуватий*; *бочкообразний* – *бочкуватий*; *глыбообразний* – *глибуватий*; *древобразний* – *деревистий* [8] тощо; так само словник І. М. Шелудька, Т. Ф. Садовського реєструє: *клиновидний* – *клинуватий*; *колесовидний* – *колісуватий*; *шлаковидний* – *жужелюватий*; *дискообразний* – *кружалуватий*; *гвоздеобразний* – *цвяхуватий*; *кашицеобразний* – *кашкуватий* [10] тощо.

Окремо слід зазначити, що, попри згадану відсутність таких термінів у сучасних словниках, у виданнях до 1933 р. вони широко використовуються й у термінологічних словосполученнях. Наприклад, у РУАС за ред. А. Ю. Кримського, С. О. Єфремова: *баныста покрівля*, *пальмуваті рослини*, *хрестате вирізування*, *мигдалюваті очі*, *ниткуваті бічні корінці* [8]; у словнику І. М. Шелудька, Т. Ф. Садовського: *різак зетуватий*, *свердло хрещате*, *вкладень клинуватий*, *виступ сідлуватий*, *душ віялувата*, *хлипак кужлюватий* [10] тощо.

Той факт, що саме суфіксальна модель творення таких прикметників є питома для української мови, засвідчено й у праці О. Б. Курило, де дослідниця стверджує, що «характеристичними» для української мови є наростки на означення подібності *-уватий*, *-устий*, *-астий/-ястий*, *-истий*. При цьому

О. Б. Курило наголошує, що низка суфіксів можуть позначати різні характеристики: наприклад, наросток *-астий/-ястий* може виявляти не лише подібність, але й рясноту. Для випадків, коли витворити суфіксальний прикметник неможливо, мовознавець пропонує послуговуватися описовими зворотами [3, 93–94].

Усю зазначену автентичну українську термінологію окупаційна влада почала планово викорінювати від 1933 року, про що свідчать матеріали Відділу української літературної мови Інституту мовознавства: «Інститут мовознавства у другій половині минулого року широким фронтом став до знешкодження націоналістичної продукції в галузі термінології і викриття націоналістичних тверджень і концепцій в інших ділянках українського мовознавства»; у межах такої кампанії, з-поміж іншого, «відділ ухвалив не обминати в українській мові слів із складником *-подібний*, дослідивши глибше питання про слова з *-подібний* і *-видний* в новій українській літературній мові, ліквідувати надмірне поширення суфікса *-уватий*...», визнавши уникання російських словотвірних кальок за «націоналістичну тенденцію» до відмежування від російської мови та культивування «свого одмітного» [4].

Отже, на думку автора статті, попри позицію низки вітчизняних науковців, існування композитів із другою основою *-видний*, *-подібний* в українській термінології не можна розглядати як виправдане певними мовними причинами, оскільки зафіксування такої термінології відбулося всупереч природним процесам. Саме це пояснює продовження домінування словотвірних кальок в україн-

ській науковій термінології сьогодні, подібно до інших насаджених чужомовних елементів на зразок активних дієприкметників теперішнього часу на *-чий*, іменників із суфіксами *-к(а), -овк(а), -ча* на позначення процесів тощо.

За укладання перекладних термінологічних словників перед лексикографом неминуче постає питання використання тих чи тих моделей прикметників для висловлення асоціативних ознак. При цьому одномовна українська академічна література здебільшого фіксує саме скальковані варіанти розглядуваних лексем. Таким чином, словникар може вдаватися або до використання насаджених непитомих моделей, або до реконструювання оригінальної термінології.

Щоб продемонструвати переваги другого підходу та пов'язані з ним труднощі, автор цієї статті виконав практичну роботу з перекладу англійських термінів, що містять лексему *cell*. Добір матеріалу мовою оригіналу здійснено на базі академічних глумачних словників англійської мови: «Oxford Living Dictionaries» [15], «Collins Dictionary» [13] та «Merriam-Webster» [14]. Загалом опрацьовано та перекладено українською мовою близько 500 термінів. Переклад виконано через використання одномовних українських наукових видань з біології, анатомії, медицини, бджільництва, електрохімії, техніки,

метеорології тощо. Повний перелік опрацьованих перекладів доступний у виданні «Київський словник» («Kyiv Dictionary») [7].

Для цієї статті відібрано ті перекладені терміни, для яких в українській термінології сьогодні вже ustaleno використовують моделі з компонентами *-видний, -подібний*. Їх представлено в таблиці 2. Як можна побачити з таблиці, відповідна українська термінологія не є зуніфікована: подекуди вживається тільки модель із другою основою *-подібний*, проте найчастіше в різних джерелах або навіть у межах одного видання трапляється синонімічне вживання термінологічних словосполучень із двома різними компонентами: *-видний* і *-подібний*. При цьому можна піддати сумніву дійсну прозорість таких термінів. На думку автора статті, асоціативні позначення композитів з компонентом *-видний* характеризують передусім загальною зовнішню схожість, тимчасом як складні прикметники з другим компонентом *-подібний* наголошують схожість за ознакою форми. Конкурування таких скалькованих конструкцій на позначення того самого явища не створює передумов для чіткого розрізнення відповідних термінологічних словосполучень, фактично нівелюючи підкреслені дослідниками переваги семантичної чіткості таких композитів.

Таблиця 2

Можливі переклади термінів зі словом *cell* на базі засвідчених у літературі скалькованих моделей

Англійський термін	Скалькований термін з компонентом <i>-видний</i>	Скалькований термін з компонентом <i>-подібний</i>
basket cell, myoepithelial cell	–	кошикоподібна клітина (12, 56; 18, 288)
goblet cell, chalice cell	келихovidна клітина (14, 67)	келихоподібна клітина (2, 59)
hygroscopic cell, motor cell	бульбашковидна клітина (11, 25)	бульбашкоподібна клітина (17)
mastoid air cells, mastoid cells	–	соскоподібні комірочки (1, 107)
retort cell	ретортовидна клітина (9, 118)	ретортоподібна клітина (11, 64)
sickle cell	серповидний еритроцит (3, 254)	серпоподібний еритроцит (4, 34; 13, 386)
sickle-cell anaemia, sickle-cell disease	серповидноклітинна анемія (10, 651)	серпоподібноклітинна анемія (3, 254; 5, 256)
sieve cell	ситовидна клітина (17)	ситоподібна клітина (16, 88)
signet ring cell	персневидна клітина (7, 85)	перснеподібна клітина (12, 289)
signet ring cell carcinoma	персневидноклітинний рак (19, 6–7)	перснеподібноклітинний рак (12, 498)
spindle cell	веретенovidна клітина (6, 166)	веретеноподібна клітина (1, 34; 18, 171)
spindle-cell sarcoma	–	веретеноподібноклітинна саркома (8, 153)
target cell	мішеневидний еритроцит (15, 92)	мішенеподібний еритроцит (4, 17; 15, 92)

На думку Л. П. Кислюк, попри те, що аналізовані словотвірні кальки насажені в українських термінологічних системах з російської мови, «вони підтримувані престижними в науці мовами», зокрема англійською та німецькою. Посила-

ючись на англійську мову, дослідниця наводить моделі творення прикметників з доданням компонентів *-shaped, -like* [1, 212]. Як можна побачити з таблиці 2, у жодному з розглянутих термінів не використано таких комбінаційних елементів, а всі

відповідні компоненти представлено із застосуванням або прикметників, або іменникових модифікаторів. Дослідження академічних тлумачних словників англійської мови свідчить, що в науковій термінології домінують саме такі моделі, які не позбавляють англійських термінів необхідної прозорості та усталено функціонують у сполученні з іншими елементами. Натомість прикметники з компонентами *-shaped*, *-like* уживаються здебільшого в ненауковій мові, де часто неможливо означити форму побутових предметів з використанням лише іменникових модифікаторів.

Таким чином, на думку автора статті, з погляду термінології є виправданим підхід щодо відновлення та повернення в обіг питомої термінології або термінів, утворених за автентичними зразками. У таблиці 3 представлено авторські пропозиції щодо зуніфікування наведених у таблиці 2 українських відповідників в англійській науковій термінології з використанням суфіксальної моделі. Такі еквіваленти витворено на базі засвідчених в академічних джерелах до 1933 р. моделей з використанням продуктивних суфіксів на позначення зовнішньої подібності одного об'єкта до іншого.

Таблиця 3

Пропозиції щодо відновлення термінів на базі суфіксальної моделі

Англійський термін	Скалькований варіант	Можливий переклад з використанням суфіксального способу творення
basket cell, myoepithelial cell	кошикоподібна клітина	кошикувата клітина
goblet cell, chalice cell	келиховидна, келихоподібна клітина	келихувата клітина
hygroscopic cell, motor cell	бульбашковидна, бульбашкоподібна клітина	бульбашкувата клітина
mastoid air cells, mastoid cells	соскоподібні комірочки	пипкуваті комірочки
retort cell	ретортовидна, ретортоподібна клітина	ретортувата клітина
sickle cell	серповидний, серпоподібний еритроцит	серпуватий еритроцит
sickle-cell anaemia, sickle-cell disease	серповидноклітинна, серпоподібноклітинна анемія	серпуватоклітинна анемія
sieve cell	ситовидна, ситоподібна клітина	ситувата клітина
signet ring cell	персневидна, перснеподібна клітина	перснювата клітина
signet ring cell carcinoma	персневидноклітинний, перснеподібноклітинний рак	перснюватоклітинний рак
spindle cell	веретеновидна, веретеноподібна клітина	веретенувата клітина
spindle-cell sarcoma	веретеноподібноклітинна саркома	веретенуватоклітинна саркома
target cell	мішеневидний, мішенеподібний еритроцит	мішенюватий еритроцит

Творення термінологічних найменувань із суфіксальними прикметниками за згаданими моделями є відносно просте за своєю суттю. Також такі прикметники органічно поєднуються в складних словах на зразок *перснюватоклітинний*, *веретенуватоклітинний*, які можуть сприйматися простіше, ніж слова, фактично утворені складенням трьох лексем.

Проте важливою рисою перекладних термінологічних словників є надання точної інформації, яку кінцеві користувачі можуть використовувати без ризику непорозуміння. У такому разі слід уважати, що запропоновані питомі терміни та будь-які інші подібні одиниці в інших галузях знань є або не усталені в практиці, або витіснені з неї. Це може спотворювати сприйняття користувачами надаваного термінологічного матеріалу.

Уникнення помилок можна досягнути наданням в словниках повної інформації щодо відповідного терміна: наприклад, приміток про причини викорис-

тання суфіксального творення, інформації про усталеність у науковій практиці скалькованих композицій та інших релевантних позначок і пояснень.

У традиційних друкованих словниках такі можливості обмежені. Однією з провідних переваг електронних онлайн-словників щодо опрацювання термінології є можливість якісно групувати відповідну інформацію та формувати системи простих і перекресних посилань. Наприклад, у разі пошукового запиту для перекладу англійською мовою термінологічного словосполучення *келихоподібна клітина* може відбуватися автоматичне переадресування користувача на статтю для словосполучення *келихувата клітина*, у якій за необхідності укладач може надати відповідні примітки та навести посилання на оригінальні дослідження в цій галузі для поглибленого розуміння. Також замість переадресування можна програмно показувати повідомлення з поясненням відсутності в словнику відповідної реєстрової одиниці (Табл. 4).

Таблиця 4

**Приклад переадресування
пошукового запиту для перекладу
українського терміна англійською мовою
на зрєконструйоване словосполучення**

келихоподібна клітина

Складні прикметники з другою основою -*видний, -подібний* є скальковані з російської мови (докладна інформація: 1, 2, 3). Див. необхідну статтю за посиланням:

келихувата клітина.

Водночас в англійсько-українському напрямку можна надавати переклад лише за обраним зразком без необхідної пояснювальної інформації в примітках (Табл. 5).

Таблиця 5

**Приклад представлення перекладу
англійського терміна із застосуванням
суфіксального прикметника в онлайн-словнику**

goblet cell

n.

1. [*анат.*] келихувата клітина (у літературі використовують терміни *келиховидна клітина, келихоподібна клітина*, проте такі моделі є скальковані з російської мови. Див. докладно в статтях: 1, 2, 3)

Син.: chalice cell

Завдяки такому підходові можна усунути цілком потенційні проблеми семантичної непрозорос-

ті зрєконструйованої термінології, а також надавати таку термінологічну лексику користувачам не лише у формі статичного історичного матеріалу, але і як повністю придатні до обґрунтованого вживання в сучасних умовах питомі терміни.

Висновки й перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Використання складних прикметників із другою основою -*видний, -подібний* не є виправдане з погляду питомих термінологічних моделей української мови, проте має усталений характер у науковій номенклатурі внаслідок штучного асимілювання української мови до російської. Реконструювання автентичних суфіксальних прикметників і термінологічних словосполучень з такими лексемами дасть змогу поступово відновлювати й повертати в обіг оригінальні термінологічні зразки. З використанням можливостей онлайн-словників таке реконструювання можна здійснювати в межах окремих видань, попри домінування скалькованих моделей у науковій літературі. Якісне представлення додаткової інформації в електронних словниках може забезпечити прозорість термінології та уникнення проблем щодо її використання.

Подальші дослідження в зазначеній галузі доцільно сфокусувати на порівняльно-історичному аспекті розвитку відповідних моделей творення термінологічних прикметників та на обґрунтуванні єдиного підходу до використання суфіксальної моделі в різних галузях знань. Цікавим також є виявлення перспектив щодо майбутнього розвитку системи уніфікування термінології на базі питомих моделей в перекладних словниках.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кислюк Л. П. Паралелізм лексичної та синтаксичної деривації в термінології / Л. П. Кислюк // Термінологічний вісник. – 2013. – Вип. 2 (1). – С. 210–214.
2. Клименко Н. Ф. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі / Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк. – Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2008. – 336 с.
3. Курило О. Б. Уваги до сучасної української літературної мови / О. Б. Курило. – [5-е вид.]. – Торонто : Нові дні, 1960. – 199 с.
4. Хроніка НДІМ 1933–1934 рр. Відділ української літературної мови [Електронний ресурс] // Мовознавство. – 1934. – № 2. – С. 139–143. – Режим доступу: http://movahistory.org.ua/wiki/Хроніка_НДІМ_1933-1934 (дата звернення: 01.04.2019). – Назва з екрана.
5. Южакова О. І. До питання перекладу українською мовою російських ад'єктивів з компонентами -*подобний, -видний, -образний* / О. І. Южакова // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». «Проблеми української термінології». – 2014. – № 791. – С. 36–42.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

6. Грінченко Б. Д. Словарь української мови : у 2 т. [Електронний ресурс] / Б. Д. Грінченко. – 1907–1909. – Режим доступу : <https://r2u.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2019). – Назва з екрана.
7. Київський словник (Kyiv Dictionary). Англійсько-український словник. Переклад слова *cell* [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу : https://kyivdictionary.com/uk/?q=cell&from_lang=en&to_lang=uk (дата звернення: 11.04.2019). – Назва з екрана.
8. Російсько-український академічний словник : у 4 т. [Електронний ресурс] / гол. ред. А. Ю. Кримський, С. О. Єфремов. – 1924–1933. – Режим доступу : <https://r2u.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2019). – Назва з екрана.
9. Трихвиль Ю. Словник технічної термінології. Мірництво (проект) : відтворення видання 1930 року / Ю. Трихвиль, І. Зубков. – Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. – 167 с.
10. Шелудько І. М. Російсько-український словник технічної термінології (проект) [Електронний ресурс] / І. М. Шелудько, Т. Ф. Садовський. – 1928. – Режим доступу : <https://r2u.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2019). – Назва з екрана.
11. Шелудько І. М. Словник гірничої термінології (проект) : відтворення видання 1931 року / І. М. Шелудько, П. І. Василенко. – Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. – 160 с.
12. Якубський С. Російсько-український словник військової термінології [Електронний ресурс] / С. Якубський, О. Якубський. – Київ : Державне видавництво України, 1928. – Режим доступу : <https://r2u.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2019). – Назва з екрана.

13. Collins Dictionary [Electronic resource]. – Electronic data. – Mode of access : <https://www.collinsdictionary.com/> (viewed on March 10, 2019). – Title from the screen.
14. Merriam-Webster [Electronic resource]. – Electronic data. – Mode of access : <https://www.merriam-webster.com/> (viewed on March 10, 2019). – Title from the screen.
15. Oxford Living Dictionaries [Electronic resource]. – Electronic data. – Mode of access : <https://en.oxforddictionaries.com/> (viewed on March 10, 2019). – Title from the screen.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Анатомія людини : [підруч. : у 3 т.] / [А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Савін та ін.]. – [3-є вид.]. – Вінниця : Нова книга, 2015. – Т. 1. – 368 с.
2. Анатомія людини : [підруч. : у 3 т.] / [А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Савін та ін.]. – [3-є вид.]. – Вінниця : Нова книга, 2015. – Т. 2. – 456 с.
3. Атаман О. В. Патологічна фізіологія в запитаннях та відповідях / О. В. Атаман. – [4-е вид., стереот.]. – Вінниця : Нова книга, 2010. – 512 с.
4. Атаман О. В. Патофізіологія : [підруч. : у 2 т.] / О. В. Атаман. – Вінниця : Нова книга, 2015. – Т. 2 : Патофізіологія органів і систем. – 528 с.
5. Внутрішня медицина для стоматологів / [К. О. Бобкович, Є. І. Дзись, В. М. Жебель та ін. ; за ред. М. С. Расіна]. – Вінниця : Нова книга, 2013. – 320 с.
6. Вплив нанорозмірних магніточутливих композитів, що містять ¹⁵⁷Gd, на морфофункціональні властивості клітин *in vitro* / Г. Й. Лавренчук, Ю. Б. Шевченко, Х. М. Литвинчук та ін. // Ядерна фізика та енергетика. – 2014. – Т. 15. – № 2. – С. 163–170.
7. Гострий панкреатит: аналіз пріоритетних складових комплексного хірургічного лікування з позицій сучасних наукових досліджень / В. П. Андрущенко, Д. В. Андрущенко, В. А. Магльований, Л. М. Когут // Український журнал хірургії. – 2011. – № 5 (14). – С. 83–87.
8. Грабовий О. М. Можливості та складності гістологічного типування солідних пухлин у дітей / О. М. Грабовий, М. Б. Зарецький // Клінічна онкологія. – 2012. – № 5 (1). – С. 153–157.
9. Грицик А. Р. Фармацевтична ботаніка : [навч. посіб.] / А. Р. Грицик, О. В. Бучко, А. Т. Недоступ. – Івано-Франківськ : ПП Голіней О. М., 2013. – 197 с.
10. Губський Ю. І. Біологічна хімія : [підруч. мед. ф-тів ВМНЗ IV р. а.] / Ю. І. Губський. – [2-ге вид., випр.]. – Вінниця : Нова книга, 2017. – 664 с.
11. Корнієвський Ю. І. Анатомія рослин. Модуль 1 : [конспект лекцій для студентів II курсу фарм. факультетів] / Ю. І. Корнієвський, В. Г. Корнієвська. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. – 77 с.
12. Патоморфологія та гістологія : [атлас / за ред. Д. Д. Зербіно, М. М. Багрія, Я. Я. Боднаря, В. А. Діброви]. – Вінниця : Нова книга, 2016. – 800 с.
13. Передерій В. Г. Основи внутрішньої медицини / В. Г. Передерій, С. М. Ткач. – Вінниця : Нова книга, 2009. – Т. 1. – 640 с.
14. Професійні хвороби / [за ред. В. П. Маленького]. – Вінниця : Нова книга, 2005. – 336 с.
15. Сікора В. З. Трансформація клітин щурів зрілого віку в умовах техногенного мікроелементозу організму / В. З. Сікора, О. О. Приходько // Український морфологічний альманах. – 2010. – Т. 8. – № 1. – С. 91–94.
16. Структурно-функціональні особливості папоротеподібних (Polypodiophyta) / Л. М. Бабенко, О. А. Шейко, І. В. Косаківська та ін. // Вісник Харківського національного аграрного університету, серія «Біологія». – 2015. – Вип. 1 (34). – С. 80–103.
17. Фармацевтична енциклопедія [Електронний ресурс] / [голова ред. ради В. П. Черних ; Нац. фармац. ун-т України]. – [2-ге вид., переробл. і доп.]. – Київ : МОРІОН, 2010. – 1362 с. – Режим доступу : <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/> (дата звернення: 21.02.2019). – Назва з екрана.
18. Фізіологія людини і тварин (фізіологія нервової, м'язової і сенсорних систем) : [підруч.] / М. Ю. Клевещ, В. В. Манько, М. О. Гальків та ін. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 304 с.
19. Черіпко О. М. Рецидив раку прямої кишки. Багатофакторний підхід до прогнозування, поліпшення результатів хірургічного лікування : автореф. дис. ... канд. мед. наук : спец. 14.01.07 «Онкологія» / О. М. Черіпко. – Київ, 2005. – 22 с.